

Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi, de Camil Petrescu - structura romanului

Chiar din titlu se evidentiaza o structura atipica pentru ca sentimentul este ce discutam de doua romane unite prin constiinta unui singur personaj: Stefan Gheorghidiu.

Cele doua parti ale textului narativ indica temele romanului, in acelasi timp cele doua experiente fundamentale de cunoastere traite de protagonist: dragostea si razboiul. Daca prima parte reprezinta rememorarea iubirii matrimoniale esuate (dintre Stefan Gheorghidiu si Ela), partea a doua, construita sub forma jurnalului de campanie al lui Gheorghidiu, urmareste experienta de pe front, in timpul primului razboi mondial. Prima parte este in intregime fictionala, in timp ce a doua, valorifica jurnalul de campanie al autorului ("toate intamplarile din volumul doi le-am trait aieva, alaturi de regimentul meu. Toate personajele mele exista si traiesc sau au trait, insa modificate dupa legea mea interioara"), articole si documente din epoca, ceea ce confera autenticitate.

Unitatea romanului este asigurata de unicitatea constiintei care analizeaza efectele celor doua experiente in plan interior si de doua artificii de compozitie: primul capitol si scena dintre cele doua parti ale romanului, cantecul de la raspantie de drumuri (topos simbolic), care contopeste : "chinurile iubirii mele de oras si chinurile adunate, ca o drojdie, in sufletul asta ostesc de raspantie".

Romanul debuteaza printr-un artificiu compozitional: actiunea primului capitol, "La Piatra Craiului in munte" este posteroara intamplarilor relatate in restul cartii I. Capitolul pune in evidenta cele doua planuri temporale din discursul narativ : timpul nararii (prezentul frontului) si timpul narat (trecutul povestii de iubire). In primavara lui 1916, in timpul unei concentrari pe Valea Prahovei, Gheorghidiu asista la popota ofiterilor la o discutie despre dragoste si fidelitate, pornind de la un fapt divers citit in presa : un barbat care si-a ucis sotia infidela a fost achitat la tribunal. Aceasta discutie declanseaza memoria afectiva a protagonistului, trezindu-i amintirile legate de cei doi ani si jumătate de casnicie cu Ela.

Intocmai ca la Proust, un eveniment exterior (aici discutia de la popota) declanseaza rememorarea unor intamplari sau stari tarite intr-un timp "pierdut", dar spre deosebire de fluxul memoriei involuntare proustiene, in cartea lui Camil Petrescu evenimentele din trecut sunt ordonate cronologic si analizate in mod lucid, fiind vorba de memoria voluntara.